

Nr 169.

Godkänd av första kammaren den 6 juni 1916.

Godkänd av andra kammaren den 6 juni 1916.

*Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckta motioner
om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för jord-
brukets främjande m. m.*

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 54.)

Till Konungen.

I två inom riksdagen väckta motioner nr 103 och nr 33 i andra kammaren har hemställts i den förra, att riksdagen ville i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en skyndsam utredning angående de åtgärder som från det allmännas sida må kunna vidtagas för jordbrukets främjande med beaktande isynnerhet av de synpunkter, som i motionen blivit anförda, samt i den senare att riksdagen ville i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig och skyndsam utredning av frågan om spannmålslagerhus samt framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Såsom framgår av förevarande motioner gå de båda ut på åtgärder i syfte att främja vårt lands jordbruk. Under det att emellertid i motion nr 33 tagits sikte på en enda fråga, hemställs i motion nr 103 om en allsidig utredning rörande åtgärder, som äro ägnade att främja jordbruket, därvid en del för jordbruket särskilt viktiga spörsmål understrykas.

I sistnämnda motion framhålles, att från statsmakternas sida åtgärder böra vidtagas för att främja odlingen av därtill tjänlig mark. Riks-

dagen vill i detta avseende påpeka, hurusom statsmakterna på mångahanda sätt genom anslag och billiga lån sökt understödja uppodlingen av mark. Sålunda erinras om odlingslånefonden med ändamål att genom lån understödja odling av sankta trakter, från vilken fond under innevarande år få såsom lån disponeras 1,000,000 kronor; norrländska nyodlingsfonden för befrämjande genom lån till mindre jordbrukare i Norrland och Dalarna av uppodling av jord i nämnda landsdelar, från vilken fond 300,000 kronor tillsvidare årligen må disponeras såsom lån; allmänna nyodlingsfonden för främjande av uppodling av jord i andra delar av landet än Norrland och Dalarna, från vilken fond lån under 1916 må utgå med tillhoppa 100,000 kronor; norrländska avdikningsanslaget till understödjande av myrtdikningar och vattenavtappningar inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, å vilket anslag reserverade medel vid 1914 års utgång belöpte sig till 2,933,203 kronor 54 öre och vilket anslag i innevarande års statsverksproposition upptagits till 1,500,000 kronor samt allmänna avdikningsanslaget till understödjande av myrtdikningar och vattenavtappningar inom andra delar av landet än Norrland och Dalarna, å vilket anslag reserverade medel vid 1914 års utgång uppgingo till 1,063,960 kronor och vilket anslag av innevarande års riksdag bestämts till 250,000 kronor. Dessutom har under en följd av år av anslaget till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket 50,000 kronor utgått till understödjande och premiering av mindre odlingsföretag, vilka icke på annat sätt komma i åtnjutande av statsbidrag. I anslutning till frågan om nyodlingens befrämjande framhålla ock motionärerna betydelsen för jordbruket av en rationell täckdikning. Jämväl vikten av detta spörsmål har av statsmakterna beaktats, i det att vid 1913 års riksdag beslöts inrättandet av den s. k. täckdikningslånefonden för främjande av täckdikning vid mindre jordbruk, från vilken fond statslån må till ett belopp av högst 200,000 kronor tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna täckdikningslån åt mindre jordbrukare. Såsom av det anförda framgår äro enligt statsmakternas beslut ansenliga medel tillgängliga för nyodlings- och täckdikningsändamål. Även om nya åtgärder i enahanda syfte möjligen framdeles kunna ifrågasättas, föreligger enligt riksdagens förmenande icke anledning att nu i sådant avseende begära en ny utredning.

Vidare hava motionärerna föreslagit åtgärder för främjandet av gödselvården samt i sådant hänseende ifrågasatt inrättandet av en särskild

statens lånefond. Beträffande denna fråga vill riksdagen erinra, hurusom 1914 års senare riksdag, efter avstyrkande hemställan av dåvarande jordbruksutskott, avlog en av herr Larsson i Dala väckt motion, vari hemställdes bland annat om bildandet av en särskild lånefond för gödselvårdens tillgodoseende. I likhet med jordbruksutskottet vid nyssnämnda riksdag vill riksdagen påpeka, hurusom tillfälle till statsunderstöd för ifrågavarande ändamål redan nu finnes berett genom det av riksdagen anvisade anslaget till åtgärder för höjande av det mindre jordbruket. Då härtill kommer, att större delen av de under detta anslag utgående beloppen till småbrukspremiering användes till gödselvårdens befrämjande samt att av en del hushållningssällskap särskilda amorteringslån för ändamålet beviljas, anser riksdagen att även om möjligen framdeles nya åtgärder till gödselvårdens understödjande kunna visa sig erforderliga, i varje fall icke för närvarande någon utredning i detta avseende bör påkallas.

Vad angår spørgsmålet om främjande av tillkomsten av andelsmejerier vill riksdagen erinra därom, att riksdagen tidigare innevarande år beslutat i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder för beredande av byggnads- och rörelsekapital åt dylika anläggningar inom de nordliga länen, för hvilka landsdelar behovet uti förevarande hänseende torde vara mest framträdande. Vid sådant förhållande lär vara lämpligast att, innan någon ytterligare åtgärd uti ifrågavarande syfte beslutas, avvakta resultatet av en eventuell utredning beträffande spørgsmålet för nyssnämnda läns vidkommande.

Vidare ifrågasättes en utredning rörande möjligheten att medelst statslån understödja anläggandet av andelsslakterier. Då emellertid de svårigheter, som hittills framträtt att för ifrågavarande ändamål anskaffa erforderligt kapital, icke torde hava varit av beskaffenhet att påkalla ingripande från statens sida, finner sig riksdagen icke böra göra någon framställning i förevarande avseende.

Motionärernas framställning går vidare ut på särskilda åtgärder för främjande av kylvagns- och varmvagnsfrågorna. Enligt vad riksdagen från järnvägsstyrelsen inhämtat hava sådana vagnar länge med gott resultat använts vid statens järnvägar, och torde, då nya vagnar år för år anskaffas, desamma snart kunna tillgodose det befintliga behovet. Vid nu angivna förhållanden anser riksdagen några särskilda åtgärder i nu förevarande avseende ej vara av behovet påkallade.

Därjämte framhålla motionärerna önskvärdheten av en särskild lag-

stiftning för handel med kraftfoder, konstgödsel och frövaror. Beträffande detta spörsmål vill riksdagen erinra, hurusom 1909 års riksdag genom skrivelse, nr 58, i anledning av väckt motion hemställt, att Eders Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida icke en lagstiftning borde komma till stånd för vinnande av kontroll å handel med beredda kraftfodermedel samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda. I sagda riksdagsskrivelse uttalas jämväl, att en blivande utredning torde ådagalägga, i vilken omfattning den ifrågasatta lagstiftningen borde utsträckas till att eventuellt avse även gödsel och utsäde. Enligt vad från jordbruksdepartementet inhämtats föreligger nu inom departementet ett av lantbruksstyrelsen utarbetat förslag till lag i ämnet. I anledning härav torde näppeligen någon framställning i detta ärende vara erforderlig.

Emellertid hava motionärerna förutom nu berörda spörsmål, ifråga om vilka riksdagen icke funnit sig böra göra någon särskild framställning, jämväl framfört åtskilliga frågor, som enligt riksdagens förmenande påkalla utredning.

Sålunda göra motionärerna gällande, att odlingen av brödsäd bör främjas, och påpeka de i sammanhang härmed särskilt vikten av införandet av spannmålslagerhus. Sistberörda spörsmål har jämväl gjorts till föremål för ovanberörda motion nr 33. Såsom i sistnämnda motion erinras, förekom frågan om införande av spannmålslagerhus senast vid 1915 års riksdag, då uti likalydande motioner i båda kamrarna hemställdes om en allsidig utredning av frågan. Jordbruksutskottet tillstyrkte i avgivet utlåtande, nr 23, motionerna. I första kammaren bifölls utskottets hemställan, medan andra kammaren avslog motionerna. Sålunda hade frågan för denna gång förfallit.

I likhet med jordbruksutskottet vid nästlidet års riksdag håller riksdagen före, att genom införandet av spannmålslagerhus betydelsefulla fördelar skulle kunna vinnas. Riksdagen, som icke anser sig böra taga ställning till de i motionerna ifråga angivna olika riktlinjer, vilka vid frågans lösning böra komma under omprövning, anser förty, att en utredning av nu ifrågavarande spörsmål bör komma till stånd.

Motionärerna hava vidare tagit sikte på angelägenheten av potatisodlingens främjande, i vilket sammanhang de framhållit vikten av inrättandet av potatistorkerier. Speciellt med hänsyn till den torkade potatisens betydelse såsom fodermedel, vilket torde i stor utsträckning kunna ersätta de foderämnen, som nu måste från utlandet importeras,

torde det enligt riksdagens förmenande vara ett statsintresse att befrämja uppkomsten av sådana torkerier. Riksdagen anser sålunda, att även denna fråga bör utredas.

Jämväl spørgsmålet om beteskulturens ytterligare utveckling finner riksdagen böra bliva föremål för utredning. För främjandet av denna fråga torde i stora delar av vårt land en av kompetenta i statens eller hushållningssällskapens tjänst anställda personer kraftigt bedriven upplysningsverksamhet på området vara av avsevärd nytta. Därjämte anser riksdagen, att för höjande av intresset för beteskulturen bör tagas under övervägande, huruvida icke statsmedel kunna ställas till förfogande för premiering av betesmarker i hög kultur; och bör, enligt riksdagens förmenande, denna premiering, därest densamma kommer till stånd, lämpligen ske i samband med premiering av mindre jordbruk.

Slutligen hava motionärerna till beaktande framdragit kylhusfrågans ordnande. Riksdagen, som håller före, att kylhusfrågans utveckling är en viktig angelägenhet, anser, att en utredning av förevarande spørgsmål bör ske. I detta sammanhang må påpekas, att lantbruksstyrelsen i avgivet yttrande över en vid innevarande års riksdag väckt motion angående skrivelse till Kungl. Maj:t i syfte att åstadkomma en snabbare utveckling av kylhusfrågan uttalat, att med hänsyn till den i sagda motion väckta frågans stora betydelse för såväl lantbruket som folknäringen styrelsen funne önskligt, att den föreslagna utredningen komme till stånd.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning snarast möjligt angående de åtgärder, som från det allmännas sida må kunna ytterligare vidtagas för jordbrukets främjande, därvid särskild uppmärksamhet torde böra ägnas åt de spørgsmål, riksdagen här ovan angivit.

Stockholm den 6 juni 1916.

Med undersåttlig vördnad.
